

**Raport privind realizarea activităților de educație civică și electorală
de către Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral
în anul 2023**

Chișinău, 2023

Cuprins

Sumar	3
Activități	3
Educație electorală timpurie în grădinițe.....	3
Tabăra aleșilor școlari.....	4
Concursul de pictură VotART Junior	4
Concurs de eseuri „De ce aș candida în localitatea mea”	5
Concurs de vlogging electoral: „Sunt jurnalist/ jurnalistă în localitatea mea”	6
Concurs pentru biblioteci „ Biblio- R.A.F.T electoral”	7
Jocul intelectual cu tematică electorală – Ce? Unde? Când?	8
Alegeri 4D – Conectează-te!.....	8
Elaborarea activităților de educație electorală și desfășurarea pe diverse platforme online	8
Școala electorală.....	9
Conferința electorală CICDE Open Talks.....	9
Campania de informare „Drumul lui Arci spre alegerile locale generale”	10
Campanie de promovare a curriculumului <i>Educație electorală</i> în rândul profesorilor	12
Instruirea cadrelor didactice pentru predarea disciplinei Educația electorală în școli.....	13
Campanie de promovare a curriculumului <i>Educație electorală</i> în rândul elevilor	14
Program de formare pentru profesori și profesoare privind pilotarea disciplinei opționale <i>Educație electorală</i>	15
Masă rotundă <i>Importanța educației electorale în învățământul universitar</i>	15
Elaborarea materialelor	15
Elaborarea <i>Ghidului profesorului</i> pentru disciplina Educație electorală.....	15
Benzi electorale desenate ediția a VI-a.....	16
Alte activități realizate de către CICDE în afara planului anual	16
Activități de educație electorală pentru treapta gimnazială	16
Instruirea membrilor consiliilor de Elevi	17
Instruirea pentru alegerea proiectelor în cadrul proiectului „Bugetarea participativă în școli”	17
Activități de educație electorală pentru elevii și elevele din Găgăuzia.....	18
Instruirea persoanelor în etate	18
Vizite de studii	19
Realizări.....	19
Vizibilitate.....	19
Concluzii	20

Sumar

Activitățile desfășurate de Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) pentru anul 2023, realizate în baza *planului activităților de educație civică și electorală al Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral*, aprobat prin ordinul directoarei CICDE nr. 02-a/2022 din 09 februarie 2022, au fost grupate în felul următor:

- Educație electorală timpurie în grădinițe;
- Tabăra aleșilor școlari;
- Concurs de desene „VotART Junior”;
- Concurs de eseuri „De ce aș candida în localitatea mea”;
- Concurs electoral de vlogging „Sunt jurnalist în localitatea mea”;
- Concurs pentru biblioteci „Biblio - R.A.F.T electoral”;
- Jocul intelectual cu tematică electorală Ce? Unde? Când?;
- Alegeri „4D – Conectează-te”;
- Conferința anuală CICDE Open Talks;
- Elaborarea a 2 activități de educație electorală și desfășurarea pe diverse platforme online;
- Instruirea metodiștilor/metodistelor din grădinițe;
- Instruirea profesorilor „Alegeri de la A la Z”;
- Școala Electorală;
- Campania de informare *Drumul lui Arci spre alegeri*;
- Campanie de promovare a curriculumului *Educație electorală* în rândul profesorilor;
- Instruirea cadrelor didactice pentru predarea disciplinei Educația electorală în școli;
- Campanie de promovare a curriculumului *Educație electorală* în rândul elevilor;
- Elaborarea *Ghidului profesorului* pentru disciplina Educație electorală;
- Masă rotundă *Importanța educației electorale în învățământul universitar*.

Activități

Educație electorală timpurie în grădinițe

Educația electorală trebuie să înceapă de la grădiniță, astfel se va asigura sustenabilitatea exercitării dreptului la vot și participarea tinerilor în alegeri. Consolidarea încrederii cetățenilor în procesele și valorile democratice începe prin instruirea de la o vârstă fragedă.

CICDE desfășoară din 2019 activități de educație electorală timpurie în instituțiile de învățământ preșcolar din Republica Moldova. Pentru anul 2023 au fost preconizate organizarea și desfășurarea a 8 activități.

În acest context, pe parcursul anului au fost organizate 8 activități în 7 grădinițe, la care au participat 153 copii cu vârsta cuprinsă între 5 și 7 ani.

Copiii au fost familiarizați cu informații din domeniul alegerilor, combinându-le cu diferite activități interactive. Ei au fost activ implicați în discuții despre alegeri, activitățile au culminat cu simularea unui proces de vot. Fetele și băieții au avut posibilitatea să aleagă desenul animat preferat, aplicând ștampila „Votat” pe buletine de vot.

Tabăra aleșilor școlari

În perioada 10-14 iulie 2023 a fost organizată Tabăra aleșilor școlari, ediția a II. CICDE a ținut cont de recomandările participanților din ediția de anul trecut și în acest an a fost mărită durata Taberei de la 3 la 5 zile.

Evenimentul a reunit elevi și eleve din toate regiunile țării care pe parcursul a 5 zile au fost implicați activ în jocuri de rol, exerciții practice, dezbateri și multe activități distractive. Copiii au elaborat 9 proiecte conform necesităților școlilor, iar în ultima zi de Tabără ei/ele și-au prezentat proiectele și a fost ales cel mai bun.

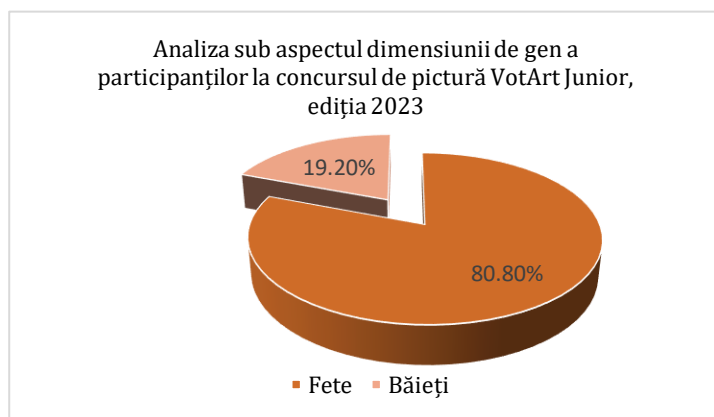
Cei 30 de participanți și participante din Consiliile de elevi au acumulat cunoștințe noi pe parcursul celor 5 zile pe care le vor împărtăși cu colegii și colegele lor.

Scopul Taberei a fost dezvoltarea capacităților de lider ale participanților/participanțelor, abilităților de formulare a propunerilor de proiecte pentru necesitățile comunității școlare, gestionarea activităților din cadrul proiectelor și exersarea democrației școlare într-un mediu prietenos și plăcut.

Concursul de pictură **VotART Junior**

Pentru susținerea, stimularea și promovarea ideilor creative și originale ale tinerilor/tinerelor în domeniul electoral Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral a desfășurat în

în perioada 01 – 08 octombrie 2023 cea de a doua ediție a concursului de pictură **VotART Junior 2023**. Competiția a durat o săptămână, timp în care tinere și tineri artiști plastici de la școlile de arte sau clase cu profil artistic din toată țara, au pictat lucrări cu tematica „Alegerile în localitatea mea”. La concurs au participat 26 de persoane, cu vârsta cuprinsă între 14 și 19 ani, dintre care 21 de fete și 5 băieți. *Vezi Diagrama 1*

Diagrama nr.1: Analiza sub aspectul dimensiunii de gen a participanților la concursul de pictură **VotART Junior**, ediția 2023

Pe 01 octombrie în cadrul evenimentului de deschidere participanții și participantele au fost familiarizate cu ce sunt alegerile, au aflat care sunt tendințele actuale în pictură și despre impactul materialelor vizuale de educație electorală asupra comportamentului alegătorilor.

Desemnarea celor mai bune creații s-a organizat pe data de 8 octombrie, la Muzeul Național de Artă al Moldovei și a fost o adevărată provocare pentru juriu, deoarece toate au fost realizate cu mult talent, în stiluri diferite, cu mesaje puternice și expresive.

„Am văzut lucrări inspirate și executate foarte profesionist pentru această vârstă. Am fost onorată să jurizez picturi profunde, chiar metaforice și realizate tehnic foarte bine”, a relatat Luminița Ermurachi, membră a Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova și membră a juriului *VotArt Junior* 2023.

Premiul I a fost obținut de Alexandru Dîrțu din s. Hîrbovăț, raionul Anenii Noi, premiul doi – de Victoria

Matveiciuc din or. Dondușeni, premiul trei – de Bianca Blanuța din municipiul Chișinău. Mențiuni au fost acordate lui Vladimir Glavan din mun. Chișinău și Alexandrei Bîcu din or. Dondușeni.

Câștigătorii s-au ales cu certificate cadou valoroase. Lucrările participanților au fost expuse, timp de 10 zile, la Muzeul Național de Artă al Moldovei.

Picturile vor fi folosite în cadrul campaniilor de educație electorală desfășurate de către Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral.

Concurs de eseuri „De ce aș candida în localitatea mea”

Cine sunt viitorii primari și consilieri ai Republicii Moldova? De ce i-ar interesa să devină aleși ai poporului? Ce probleme și-ar propune să rezolve? Răspunsurile la toate aceste întrebări s-au regăsit în eseurile scrise de participanții la concursul de eseuri „De ce aș candida în localitatea mea?”.

Concursul de eseuri s-a desfășurat în perioada 16 august – 22 octombrie 2023. La competiție s-au înscris copii și tineri din două categorii de vârstă: elevi/eleve din clasele a VII-a – IX-a și elevi/eleve din clasele a X-a – XII-a.

În total 136 de copii au participat la concurs, dintre care 82 (vârsta 12-15 ani) și 54 (vârsta 16-18 ani). În *Tabelul 1* este redată statistica privind numărul de participanți pe fiecare categorie de vârstă și gen.

Categoria de vârstă	Numărul total de participanți	Fete	Băieți
12-15 ani	82	64	18
16-18 ani	54	35	19
Total	136	99	37

Tabelul 1: Statistica privind numărul de participanți pe fiecare categorie de vârstă și gen.

Pe data de 05 noiembrie 2023, în ziua desfășurării alegerilor locale generale, au fost anunțați câștigătorii¹. Câștigătoarele și câștigătorii au primit premii certificate cadou de la Librarius și diplome.

Concurs de vlogging electoral: „Sunt jurnalist/ jurnalistă în localitatea mea”

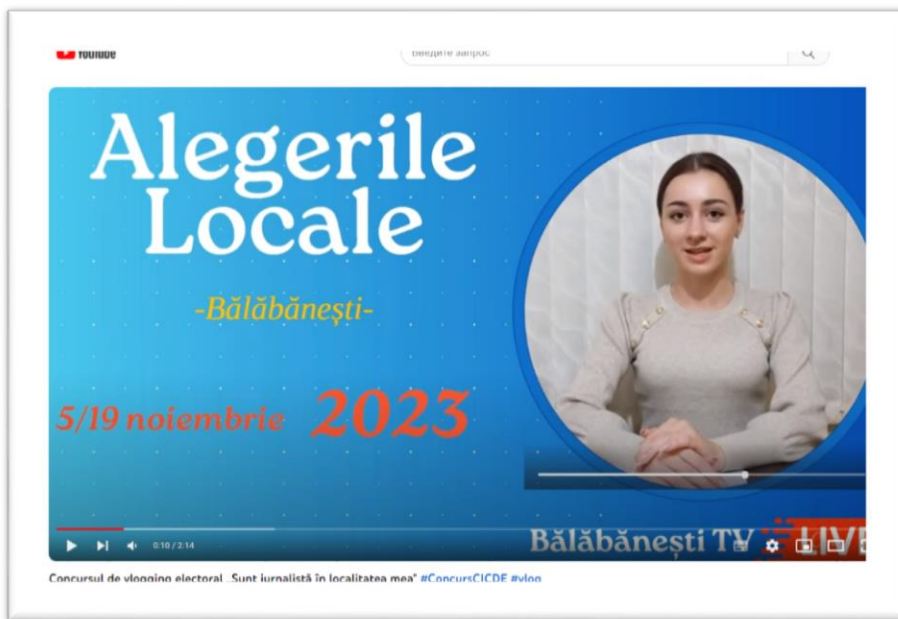
În perioada 19 octombrie-20 noiembrie 2023 a fost desfășurat Concurs de vlogging electoral: „Sunt jurnalist/ jurnalistă în localitatea mea”. La concurs au participat 16 tineri și tinere cu vârsta cuprinsă între 18 și 25 de ani, dintre care 14 fete și 2 băieți.

Scopul concursului a fost de a motiva tinerii și tinerele să se informeze despre alegerile locale,

să-și formeze o opinie și să o împărtășească semenilor lor.

În acest context, participantele și participanții au făcut câte un video, în limba română despre alegerile din localitatea lor.

CICDE a premiat cele mai bune 4 video-uri cu certificate cadou de la Darwin. Vlog-urile au fost încărcate pe YouTube², TikTok,

¹<https://www.facebook.com/CICDE/posts/pfbid02hWUehxDDkon4Q46EmFoWeQGivFMjgQCgZA8zT8SfJLEntH1vzzCTwYWL5heavf ul>

² <https://www.youtube.com/watch?v=k8S6zLqWX9U>
<https://www.youtube.com/watch?v=Re83juSszy0>

Instagram, Facebook (la alegere) pe conturile personale cu indicarea hashtag-ului #ConcursCICDE și #Vlog.

Concurs pentru biblioteci „Biblio- R.A.F.T electoral”

Concursul pentru biblioteci cu genericul „Biblio-R.A.F.T. electoral” a fost desfășurat în perioada 1 septembrie – 30 noiembrie pentru susținerea, stimularea și promovarea ideilor creative în domeniul educației civice electorale.

Scopul concursului a fost de a informa cetățenii și cetățenele din raioanele Republicii Moldova cu privire la drepturile lor electorale și modificările codului electoral. La fel, prin concurs s-a dorit sporirea rolului bibliotecilor publice în calitate de platforme locale pentru distribuirea informației în domeniul educației electorale.

La concurs au participat 20 de biblioteci publice din 12 raioane. Bibliotecarele au desfășurat peste 100 de activități, la care au participat cca. 1600 de beneficiari.

Pentru a implica cât mai multe biblioteci în concurs a fost contractată o coordonatoare din rândurile bibliotecarelor, acest lucru s-a dovedit eficient, drept dovadă este creșterea numărului de biblioteci de la 9 în anul 2022, la 20 în 2023.

Printre activități s-au regăsit instruiri, evenimente pentru tineri, concursuri de desen, flashmoburi, conferințe etc.

În urma evaluării pe primul loc a ieșit Biblioteca Națională a Republicii Moldova, pe locul doi Biblioteca Publică Raională „Dimitrie Cantemir” din Ungheni, iar pe locul trei Biblioteca Municipală “Eugeniu Coșeriu” Bălți.

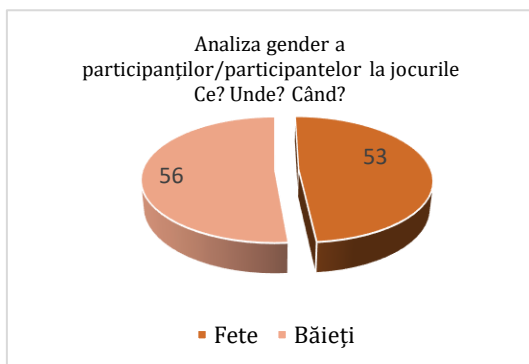
Bibliotecile învingătoare au primit certificate cadou cu valori cuprinse între în valoare de 1000 și 10 000 lei.

Toate bibliotecile au primit materiale promoționale și certificate cadou de la Librarius pentru procurarea cărților.

Jocul intelectual cu tematică electorală – Ce? Unde? Când?

CICDE, cu suportul financiar, parțial, organizează anual 2 jocuri intelectuale cu tematică electorală. Astfel, primul joc din 2023 a fost desfășurat pe 06 mai, iar cel de al doilea pe 26 noiembrie.

La cele două jocuri au participat 18 echipe de tineri și tinere din Chișinău, Anenii Noi, Sângerei și Sudarca, Dondușeni, Strășeni și Călărași. În total la cele 2 activități au participat 109 tineri și tinere, dintre care 56 de băieți și 53 de fete. Vedeți *Diagrama 2*

Diagrama 2: Analiza gender a participanților/participantelor la jocurile Ce? Unde? Când?

Pentru participante și participanți au fost procurate materiale promoționale: tricouri, rucsacuri, sticle, pixuri, carnete. La fel, toate echipele participante au primit diplome și vouchere pentru procurarea cărților, iar echipele de pe locurile I, II și III au primit certificate cadou de la Darwin.

Alegeri 4D – Conectează-te!

Pe parcursul anului 2023 CICDE și-a propus să desfășoare platforma de discuții electorale pentru elevii claselor liceale cu genericul „Alegeri 4D Conectează-te”.

Astfel, în perioada februarie – noiembrie 2023 au fost desfășurate 7 activități, pentru elevii și elevele din 8 instituții de învățământ din raioanele: Edineț, Anenii Noi, Orhei, Strășeni, Căușeni, Florești și municipiul Chișinău. În total, la activități au participat 221 de elevi și eleve.

În cadrul acestora elevele și elevii au fost familiarizați cu privire la participarea în procesul electoral în calitate de alegător/alegătoare, observator/observatoare, candidat/candidată, funcționar/funcționară electorală, etc.

Elaborarea activităților de educație electorală și desfășurarea pe diverse platforme online

În contextul Zilei Internaționale a Alegerilor, care se desfășoară în prima joi a lunii februarie, pe platforma quizz.com, a fost elaborat un Quiz electoral pentru tinerii și tinerele pasionați de domeniul electoral. Quizul din 20 de întrebări a fost lansat pe 2 februarie și 67 de tineri și tinere au jucat. Câștigătorii care s-au clasat pe primele trei locuri au fost premiați cu certificate cadou de la Librarius.

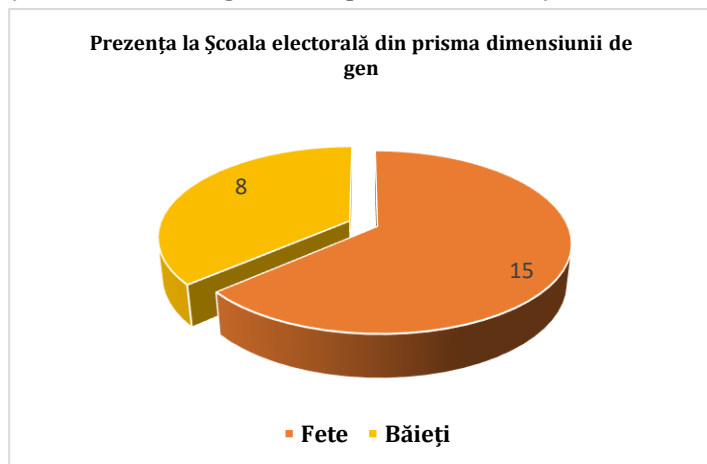

Școala electorală

Școala electorală pentru tineri a avut loc în perioada 08-10septembrie, la Costești.

Școala a fost organizată pentru tinerii și tinerele alegătoare, reprezentanți/reprezentante ale societății civile și aripile de tineri ale partidelor politice din în contextul alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023.

Scopul Școlii Electorale a fost educarea tinerei generații de actori electorali și creșterea gradului de implicare a acestora în procesul electoral.

La Școala Electorală au participat 23 de tineri, dintre care 8 băieți și 15 fete, vezi Diagrama nr. 3 dezagregare pe gen.

Diagrama nr. 3: Prezența la Școala electorală din prisma dimensiunii de gen

Subiectele abordate în cadrul Școlii au fost: legislația și procesul electoral, participarea tinerilor la campaniile electorale, utilizarea abuzivă a resurselor administrative, utilizarea rețelelor de socializare, prioritățile tineretului în contextul procesului electoral, agende și advocacy pentru prioritizarea priorităților pentru tineret, accesibilitatea alegerilor, actorii implicați în alegeri etc.

Școala a culminat cu simularea unui proces electoral în care tinerii au avut ocazia să fie concurenți electorali, observatori, reprezentanți ai mass media și funcționari electorali. Ei/ele au ales ambasadorii Școlii Electorale.

Un rezultat remarcabil al Școlii s-a observat după alegeri. Una dintre participante a fost aleasă consilieră locală, iar alta a fost președintă BESV într-o secție de votare din Chișinău.

Conferința electorală CICDE Open Talks

Pe data de 09 decembrie 2023, Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral și-a sărbătorit cea de-a 12-a aniversare. Tradițional, acest eveniment este marcat prin desfășurarea conferinței CICDE Open Talks, care anul acesta a fost dedicat procesului de certificare a formării/specializării în domeniul electoral. Aceasta constituie o atribuție nouă conferită CICDE prin noul Cod electoral, aprobat prin legea nr. 325/2022, iar în cadrul conferinței a fost realizată o retrospectivă a modului în care a fost desfășurat acest proces în anul 2023.

La eveniment au fost prezenți reprezentanții instituțiilor care acordat sprijin Centrului de instruire în organizarea sesiunii de certificare a funcționarilor electorali (Comisia Electorală Centrală, Asociația Promo-Lex, Institutul Național al Justiției), experți electorali, formatori CICDE, reprezentanții partenerilor de dezvoltare (Programul Națiunilor Unite de Dezvoltare, Consiliul European) cca 40 de persoane.

Dr. Doina Bordeianu, directoarea CICDE, în mesajul de salut a mulțumit tuturor pentru încrederea și asistența acordată, iar dna Angelica Caraman, președinta Comisiei Electorale Centrale și-a exprimat gratitudinea față de munca depusă de echipa CICDE în aplicarea noii prevederi din Codul electoral. Discuțiile din debutul conferinței au vizat cadrul legal aplicabil certificării, asupra căruia s-a expus dl Roman Roșca, deputat în

Parlamentul Republicii Moldova, membru al Comisiei juridice, numiri și imunități, care a menționat că scopul certificării membrilor organelor electorale constă în profesionalizarea funcționarilor electorali, creșterea calității serviciilor prestate de aceștia.

Despre procesul de organizare a certificării funcționarilor electorali în sesiunea 2023 au relatat președintele consiliilor electorale de circumscripție electorală de nivelul al doilea, cu atribuții directe în acest sens. Dna Aliona Muntean și dna Oxana Grigoriță au pus în discuție provocările întâmpinate și au prezentat viziunea dumnealor asupra desfășurării examenelor de certificare în viitor.

Dl Igor Bucătaru, analist electoral principal din cadrul Asociației Promo-LEX. a comunicat publicului rezultatele observării examenelor de certificare de către observatorii Asociației și a evidențiat necesitatea de a consolida capacitățile CICDE în organizarea procesului de certificare prin mărirea statelor de personal și suplimentarea bugetului CICDE în acest sens.

Expertul electoral, dl Pavel Cabacenco, ex-directorul CICDE, a prezentat experiența diferitor autorități electorale din lume privind certificarea formării/ specializării în domeniul electoral și a analizat modelul implementat de Centrul de instruire.

La finalul conferinței, dna Bordeianu a împărtășit celor prezenți planurile privind îmbunătățirea procesului de certificare prin automatizarea tuturor etapelor, adică crearea Sistemului Informațional pentru Certificarea în Domeniul Electoral (SICDE).

Campania de informare „Drumul lui Arci spre alegerile locale generale”

CICDE a dat start pe 15 septembrie, de Ziua Democrației, Campaniei de informare ***Drumul lui Arci spre alegerile locale generale.***

Campania s-a desfășurat în perioada 15 septembrie – 03 noiembrie 2023, cu scopul de a informa primii votanți și primele votante cu privire la specificul alegerilor locale generale.

În cadrul campaniei au fost desfășurate lecții publice în 41 de licee și colegii. 2232 de tineri și tinere au fost familiarizați cu procedura de vot, actele în baza cărora se votează, importanța informării din surse veridice și importanța participării la alegeri. Vezi în *Tabelul nr.2* numărul de participanți pe fiecare instituție și dezagregarea pe gen.

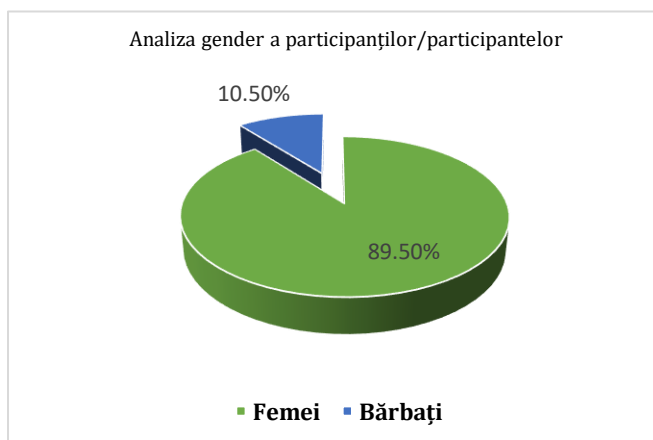
Nr.	Data desfășurării instruirii	Denumirea instituției	Localitatea	Elevi instruiți	F	B
1.	15.09.2023	Colegiul pedagogic „Alexei Mateevici”	Chișinău	72	60	12
2.	15.09.2023	IPLT "Ion și Doina Aldea-Teodorovici"	Chișinău	43	24	19
3.	18.09.2023	LT „Liviu Deleanu”	Chișinău	56	32	24
4.	18.09.2023	LT „Mihail Sadoveanu”	Chișinău	50	33	17
5.	18.09.2023	Liceul Prometeu - Prim	Chișinău	42	31	11
6.	20.09.2023	IP L.T. „Vasile Alecsandri”	Chișinău	145	103	42
7.	20.09.2023	Liceul Teoretic „Mircea Cel Bătrân”	Chișinău	67	39	28
8.	21.09.2023	Liceul Teoretic Dubăsarii Vechi	Criuleni	39	29	10
9.	21.09.2023	Liceul Teoretic Măgdăcești”	Criuleni	53	42	11
10.	22.09.2023	Liceul Teoretic „Mălăiești”	Criuleni	44	22	22
11.	22.09.2023	Liceul Teoretic Boșcana	Criuleni	53	37	16
12.	25.09.2023	LT„ Andrei Păunescu”	Telenești, Căzănești	49	34	15
13.	25.09.2023	LT„Lucian Blaga”	Telenești	48	31	17
14.	27.09.2023	LT „Andrei Vartic”	Ialoveni	45	35	10
15.	27.09.2023	LT „Petre Ștefănuță”	Ialoveni	43	29	14
16.	28.09.2023	Liceul Teoretic „ Constantin Stere”	Abaclia	31	19	12
17.	28.09.2023	Liceul Teoretic „ Mihai Eminescu”	Sadaclia	27	13	14
18.	28.09.2023	Liceul Teoretic „Matei Basarab”	Basarabeasca	45	35	10
19.	29.09.2023	Liceul Teoretic „Ion Creangă”	Căușeni	62	39	23
20.	29.09.2023	LT „Mihai Eminescu”	Căușeni	50	29	21
21.	02.10.2023	LT „Ion Creangă”	Cimișlia	45	28	17
22.	02.10.2023	LT „Mihai Eminescu”	Cimișlia	43	29	14
23.	02.10.2023	Colegiului Politehnic	Bălți	72	28	44
24.	03.10.2023	LT „Ion Luca Caragiale”	Orhei	66	50	16
25.	03.10.2023	LT „Alecco Russo”	Orhei	48	25	23

26.	06.10.2023	LT „Mihail Sadoveanu”	Hâncești	42	28	14
27.	06.10.2023	LT „Ștefan Holban”,	Hâncești Cărpineni	43	22	21
28.	06.10.2023	Colegiul Cooperatist din Moldova	Chișinău	49	16	33
29.	09.10.2023	Liceul Teoretic „Boris Cazacu”	Nisporeni	52	23	29
30.	09.10.2023	Liceul Teoretic „Mircea Eliade”	Nisporeni	50	40	10
31.	10.10.2023	Liceul Teoretic, Mihai Eminescu”	Leova	52	31	21
32.	12.10.2023	Centrul de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo”	Chișinău	56	40	16
33.	13.10.2023	Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”	Strășeni	53	39	14
34.	13.10.2023	Liceul "Ion Vatamanu"	Strășeni	57	40	17
35.	13.10.2023	Liceul Teoretic "Nicolai Nekrasov"	Strășeni	50	38	12
36.	17.10.2023	LT „Mihai Eminescu”	Chișinău	82	59	23
37.	19.10.2023	Liceul Teoretic Andrei Straista	Anenii Noi	54	34	20
38.	20.10.2023	Colegiul Național de Comerț al ASEM,	Chișinău	68	51	17
39.	25.10.2023	Liceul Litterarum	Chișinău	60	43	17
40.	01.11.2023	Colegiul Pedagogic Mihai Eminescu	Soroca	64	32	28
41.	02.11.2023	Centrul de Excelență în Construcții	Chișinău	62	38	24
Total				2232	1450	778

Tabelul 2: Numărul de participanți pe fiecare instituție și dezagregarea pe gen

Campanie de promovare a curriculumului *Educație electorală* în rândul profesorilor

La data de 27.09.2022 Ministerul Educației și Cercetării a aprobat Curriculum pentru disciplina opțională *Educație electorală (clasele a IX-a/ a X-a)*.

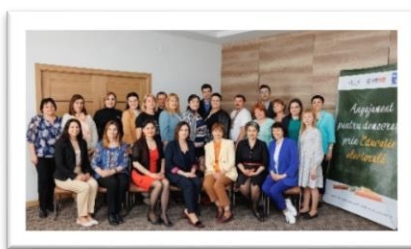

Astfel, pentru promovarea curriculumului în rândul cadrelor didactice, în perioada 26 aprilie - 20 mai au fost desfășurate 5 evenimente regionale: 2 la Bălți, una la Comrat și 2 la Chișinău, cu durata de 2 ore.

La aceste evenimente au participat persoane din toate cele 35 de unități administrativ-teritoriale. În total la sesiuni au fost prezenți 200 de profesori și profesoare, dintre care 179 au fost femei și 21 bărbați. Vedeți *Diagrama nr. 4*

Diagrama 4: Analiza gender a participanților/participantelor la sesiunile de informare

În cadrul sesiunilor profesoarele și profesorii au beneficiat de oportunități de învățare și dezvoltare în domeniul Educației electorale.

Instruirea cadrelor didactice pentru predarea disciplinei Educația electorală în școli

Pentru capacitatea profesorilor care vor preda disciplina **Educația electorală** au fost planificate 3 instruirii, dintre care s-au realizat două, motivul fiind lipsa participanților. Cea de a treia formare urmează să fie desfășurată în luna noiembrie a acestui an.

Astfel, în perioada luna august și luna decembrie au fost desfășurate trei programe de formare pentru predarea disciplinei opționale Educația electorală (clasa a IX-a/ a X-a).

Timp de trei zile, 55 de profesoare și profesori au studiat curriculumul și au fost instruiți în predarea subiectelor privind democrația și responsabilitatea civică, procesul electoral incluziv, informarea și participarea în alegeri, dar și cultura electorală ca parte a culturii democratice.

Seminarele au fost facilitate de autoarele curriculumului și a manualului Loreta Handrabura și Natalia Grău, care au ghidat profesorii și profesoarele prin utilizarea diferitor tehnici de predare și le-au accentuat necesitatea instruirii corecte a elevilor.

Obiectivele instruirii:

- Înțelegerea esenței curriculare a disciplinei de aprofundare Educație electorală pentru elevii și elevele claselor gimnaziale și liceale.
- Consolidarea cunoștințelor cadrelor didactice despre democrația incluzivă, participativă și reprezentativă, procesul electoral și formarea culturii electorale a prim-votanților și prim-votantelor.
- Aplicarea strategiilor didactice propuse în manual în procesul de predare-învățare și evaluare a disciplinei, corelate cu etapa cadru a lecției (evocare-realizarea a sensului-reflecție-extindere).
- Explicarea instrumentelor din Ghidul de implementare și a descriptorilor de evaluare.

Realizări

Principalele rezultate obținute în urma instruirii:

- Îmbunătățirea cunoștințelor cadrelor didactice în domeniul electoral, dar și dobândirea de cunoștințe noi ale acestora, abilități de aplicare a unor metode și tehnici de dezvoltare a gândirii critice potrivite pentru unitățile de învățare ale disciplinei Educație electorală;
- Creșterea capacități de dezvoltare a competenței electorale la eleve și elevi prin predarea acestei discipline și corelarea cu **pre achizițiile** de la educație pentru societate, istorie;
- Sensibilizarea unui număr mai mare de profesori și profesoare pentru a preda această disciplină opțională, la cercul școlar, infuzional la orele de istorie, educație civică, dezvoltare personală.

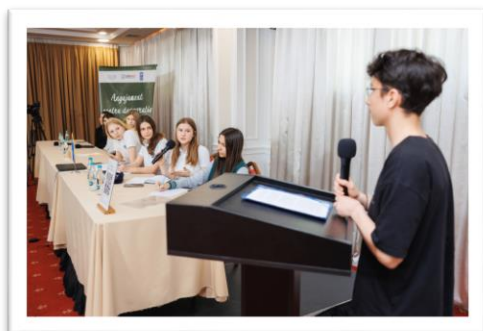
Campanie de promovare a curriculumului *Educație electorală* în rândul elevilor

Pentru a promova disciplina *Educația electorală* în rândul elevilor au fost desfășurate 4 dezbateri în Chișinău, Ungheni, Cahul și Bălți. Tematica dezbaterilor a fost „*Votul ar trebui să devină obligație, nu drept – Cetățenii care nu votează mai mult de 2 scrutine consecutive ar trebui privați de dreptul la vot*”.

La evenimentele organizate pe parcursul lunii mai al anului curent au participat 180 de elevi și eleve din clasele a VIII-a și a IX-a, care începând cu acest an școlar vor putea alege noua disciplină opțională Educație electorală, care va pregăti tinerii pentru un vot conștient și pentru mai multă implicare în procesele democratice și de luare a deciziilor.

Dezbaterile au fost organizate în colaborare cu Asociația Națională pentru Dezbateri Academice cu participarea elevilor din câte două școli diferite din fiecare localitate nominalizată.

Dr. Doina Bordeianu, directoarea CICDE consideră că în condițiile în care tinerii și tinerele pot să-și exprime dreptul la vot, dar și să candideze începând cu vârsta de 18 ani, este vital să fie pregătiți pentru acest exercițiu. *”Începând cu necesitatea de-a avea un buletin de identitate valabil și terminând cu documentarea din mai multe surse înainte de a opta pentru un candidat/candidată, vorbim despre anumite competențe care se învață. Este mult mai indicat să învățăm aceste lucruri la școală, decât ulterior să învățăm din dezamăgiri și greșeli”*, a menționat Dr. Doina Bordeianu, membră a echipei de lucru care a elaborat curriculum-ul opțional, aprobat anul trecut de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.

Program de formare pentru profesori și profesoare privind pilotarea disciplinei opționale *Educație electorală*

În perioada 11-17 august au fost desfășurate două programe de formare pentru predarea disciplinei opționale *Educația electorală* (clasa a IX-a/ a X-a).

În cadrul programului 55 de profesoare și profesori au studiat curriculumul și au fost instruiți în predarea subiectelor privind democrația și responsabilitatea civică, procesul electoral incluziv, informarea și participarea în alegeri, dar și cultura electorală ca parte a culturii democratice.

În urma instruirilor, 10 școli s-au înscris în programul de pilotare pentru predarea disciplinei opționale *Educația electorală* (clasa a IX-a/ a X-a).

Astfel, în perioada 05-07 octombrie 2023 a fost organizat și desfășurat Program de formare pentru profesori și profesoare privind pilotarea disciplinei opționale *Educația electorală*. La instruire au participat 8 profesoare și un profesor.

Masă rotundă *Importanța educației electorale în învățământul universitar*

Pe data de 28 mai 2023 CICDE a organizat o masă rotundă cu profesori, profesoare, conducerea universităților și cu reprezentanți ai senatelor studențești.

La eveniment s-au dezbătut aspecte practice în educația electorală, în învățământul universitar. În total la masa rotundă au participat 35 de persoane.

Unitatea de curs *Cultura electorală în statul democratic* pentru instituțiile de învățământ superior a fost elaborată și 4 universități urmează să-l implementeze.

Elaborarea materialelor

Elaborarea *Ghidului profesorului pentru disciplina Educație electorală*

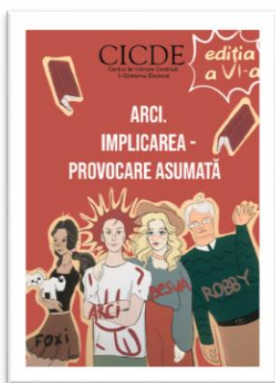
Ghidul de implementare a manualului de *Educație electorală* este un document de reper pentru cadrele didactice care vor preda disciplina opțională *Educație electorală*, conform

Curriculumului aprobat în baza ordinului MEC 948/2022. Asigurarea sistemului de învățământ general cu un asemenea tip de produs curricular este dictată de necesitatea și importanța educării noii generații în spiritul cetățeniei active, conștiente de rolul său în consolidarea democrației statului nostru Republica Moldova.

Ghidul profesorului pentru disciplina Educație electorală a fost elaborat cu suportul PNUD Moldova, de către autoarele Loretta Handrabura, Natalia Grîu.

Benzi electorale desenate ediția a VI-a

CICDE și-a propus în acest an să reinventeze benzile desenate, astfel ca beneficiarii să fie copiii de 13+.

În 2023 au fost elaborate benzile electorale desenate cu tematica „Arci. Implicarea – provocare asumată”. Broșura conține 2 istorioare despre participarea elevilor la viața comunității. Benzile au fost traduse în limbile: rusă, ucraineană și găgăuză. Cele în limba română au fost tipărite în 3000 de exemplare, celelalte urmează să fie tipărite în 2024. Totodată, în anul urător vor fi traduse în bulgară, engleză, limbajul Braille și sonorizate.

Benzile electorale desenate vor fi distribuite în cadrul activităților de educație electorală.

Alte activități realizate de către CICDE în afara planului anual

Activități de educație electorală pentru treapta gimnazială

În 2023 CICDE a desfășurat 2 activități pentru elevii și elevele din treapta primară de la Școala - Grădiniță „Abeceluș” și Liceul Teoretic „Mircea Eliade”.

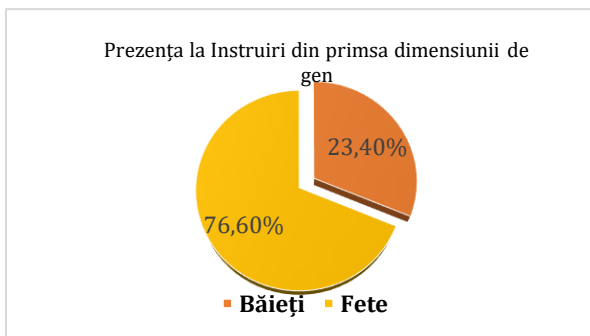
47 de copii au învățat ce sunt alegerile și cât de importanta este informarea înainte de luarea unei decizii. Aceștia au fost implicați într-o serie de activități interactive, inclusiv au simulat un proces electoral cu cabină, urnă și buletine de vot.

Instruirea membrilor consiliilor de Elevi

Consiliul Elevilor este o structură reprezentativă a elevilor la nivel instituțional implicată în identificarea și soluționarea problemelor care îi privesc, în parteneriat cu echipa managerială, cadrele didactice și părinții, în beneficiul elevilor și al comunității.

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral pe parcursul anului 2023 a desfășurat 2 instruiri pentru Alegerile în Consiliul de Elevi, la solicitare.

La seminarele desfășurate de către CICDE au participat elevi și elevele din 2 instituții de învățământ: *Vezi Diagrama nr. 5*

Diagrama 5: Prezența la seminarele de instruire prin

prisma dimensiunii de gen

Atât obiectivele, cât și agenda instruirii sunt stabilite în programul de instruire, elaborat de CICDE.

Agenda cuprinde 8 sesiuni de lucru:

- etapele constituirii Comisiei Electorale Școlare;
- principalele atribuții ale Comisiei Electorale Școlare;
- noțiunea de campanie de informare;
- procedura de înregistrare în calitate de concurent electoral;
- observatorilor și drepturile acestora;
- simularea zilei alegerilor;
- pașii de numărare a voturilor;
- distribuire a mandatelor în Consiliul Elevilor.

Agenda de lucru combină sesiunile practice cu cele teoretice. S-a optat pentru o abordare interactivă și aplicativă adaptată nevoilor de instruire ale adolescenților și adolescentelor.

Instruirea pentru alegerea proiectelor în cadrul proiectului „Bugetarea participativă în școli”

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral susține dezvoltarea democrației la nivel școlar începând din 2018 prin instruiri și ghidaj în alegerea democratică a Consiliilor de Elevi, dar și prin diferite proiecte și activități menite să dezvolte activismul civic la elevii și elevele din țară.

În septembrie 2022, a fost lansată prima rundă de pilotare a Programului „Bugetarea Participativă în Școli”. Pentru prima rundă de pilotare au fost selectate 5 instituții de învățământ preuniversitar, care au implementat programul pe parcursul anului școlar 2022–2023, și anume Liceul „Mihai Eminescu” mun. Comrat, Liceul „Alexandru Pușkin” orașul Fălești, Liceul „Ion Creangă” mun. Cahul, Liceul „Alexei Mateevici” or. Dondușeni și Liceul „Mihai Eminescu” din mun. Edineț.

CICDE a instruit elevii și elevele celor 5 instituții în vederea organizării și desfășurării alegerilor proiectelor. În total la instruirii au participat 95 de persoane, dintre care 24 de băieți și 71 de fete.

Printre rezultatele Programului „Bugetarea Participativă în Școli”, pilotat în anul școlar 2022-2023 se numără peste 2.000 de elevi implicați, zeci de profesori și manageri școlari instruiți și 8 proiecte inovatoare de infrastructură care, până în toamnă, vor

deveni realitate în cele cinci licee menționate.

Activități de educație electorală pentru elevii și elevele din Găgăuzia

În perioada 05-10 aprilie, CICDE în parteneriat cu CEC Găgăuzia și CoE a organizat și desfășurat activități de educație electorală pentru elevii și elevele care studiază la liceele din Comrat, Vulcănești și Ceadâr Lunga.

Scopul activităților a fost de a informa tinerele și tinerii din Găgăuzia despre modalitățile de implicare la alegerile Bașcanului din 30 aprilie 2023.

Astfel, tinerii care au votat pentru prima dată la alegerile din 30 aprilie au aflat care sunt drepturile lor în calitate de alegători, care este procedura de vot, în baza la ce documente se votează și unde pot vota. În același timp, ei au înțeles că se pot implica în procesul electoral atât ca alegători, cât și ca candidați, observatori și oficiali electorali.

Sesiunile de informare au culminat cu simularea zilei alegerilor. În cadrul exercițiului, tinerii au elaborat un program electoral, au desfășurat o campanie electorală și au ales cel mai bun candidat.

În total, la activități au participat 78 de tineri, dintre care 46 fete și 32 băieți.

Tinerilor le-a plăcut foarte mult exercițiul de simulare în care s-au implicat activ și au fost foarte inventivi.

Instruirea persoanelor în etate

În perioada 08 februarie – 09 martie 2023, CICDE a desfășurat activități de informare și educație electorală în vederea creării unei imagini generale asupra organizării procesului electoral din Republica Moldova și prezentarea modalităților de implicare a cetățenilor în cadrul acestuia.

Instruirea a avut loc în 2 etape. În cadrul primului seminar, participanții au fost familiarizați cu normele legale privind organizarea alegerilor, iar în cadrul rundeii a doua de instruire, participanții au aflat care sunt posibilitățile de participare la procesul electoral în calitate de alegător/alegătoare, observator/observatoare, concurent/concurentă, funcționar/funcționară

electorală. Cei prezenți vor amenaja o secție de votare accesibilă și vor simula votarea, fiind discutate diverse cazuri din ziua alegerilor.

La cele 22 de seminare au participat 235 de persoane. Instruirile au fost desfășurate în următoarele localități: s. Carabetovca, r. Basarabeasca; s. Cazangic, r. Leova; s. Donici, r. Orhei; s. Mitoc, r. Orhei; or. Șoldănești; s. Răspopeni, r. Șoldănești; or. Rezina; s. Țareuca, r. Rezina; s. Cuizăuca, r. Rezina; or. Comrat; s. Zubrești, r. Strășeni.

Activitățile menționate s-au desfășurat în cadrul proiectului „Servicii mai incluzive de asistență și protecție a vârstnicilor din Moldova aflați la risc sau afectați de violență”, implementat de HelpAge International cu suportul financiar al Republicii Federale Germania (BMZ).

Vizite de studii

Pe parcursul anului 2023 au fost organizate un șir de vizite de studii pentru diferite categorii de beneficiari.

Primii, care au pășit pragul instituției, au fost un grup de tineri, format din 12 de la programul PromoTe implementat de Promo-Lex.

De Ziua Internațională a Alegerilor, pe 02 februarie, un grup de 40 de elevi și eleve de la Centrul de Excelență în Afaceri au venit în vizită la CICDE

Pe 3 aprilie la CICDE în vizită au fost 16 membrii și membrele consiliului de elevi din mai multe instituții de învățământ.

În total au fost efectuate 6 vizite de studiu la care au participat peste 137 de persoane.

În cadrul vizitelor copiii/elevii/studentii au fost familiarizați cu activitatea CICDE, au beneficiat de programul Alegeri 4 D și au simulat un proces electoral.

Realizări

Principalele rezultate obținute în urma activităților de educație civică desfășurate pe parcursul anului 2023 sunt următoarele:

- Elaborarea și tipărirea manualului de Educație electorală și a ghidului pentru profesori;
- Majorarea numărului de persoane și a grupurilor de beneficiari care cunosc mai bine diferite aspecte ale procesului electoral;
- Înțelegere mai bună a complexității procesului electoral și a locului acestuia în procesul democratic;
- Sensibilizarea publicului cu referire la continuitatea procesului electoral și a programelor de educație electorală;
- Formularea de răspunsuri la aspecte problematice ale procesului electoral;
- Rețea de tineri jucători CUC care au participa și doresc să participe în continuare la activități de educație civică organizate de CICDE;
- Capacitarea bibliotecilor publice pentru a deveni puncte de educare a alegătorilor.

Vizibilitate

Toate activitățile desfășurate pe parcursul anului 2023 au fost postate pe pagina oficială a Centrului - cicde.md, pe rețelele sociale, dar și pe canalul de YouTube, după caz. Directoarea

CICDE a participat la emisiuni radio și TV, la live-uri, unde a discutat despre activitățile de educație electorală desfășurate de Centru. La fel au fost elaborate mai multe produse promoționale în scopul de a face vizibile activitățile CICDE.

Conferința CICDE Open Talks și Dezbaterile pentru elevi au fost transmise live și au fost afișate pe portaluri de noutăți și privesc.eu.

Concluzii

Anul 2023 a fost un an foarte productiv. CICDE a reușit să realizeze aproape toate activitățile și instruirile de educație civică și electorală planificate. Din cauza organizării și desfășurării alegerilor, care au fost solicitante nu s-a desfășurat instruirea pentru metodiști din grădinițe. La fel, nu au fost organizate instruirii pentru profesorii de educație civică cu tematica „Alegerile de la A la Z”, din motivul că nu au fost doritori, la aceste seminare profesoarele și profesorii se înscriu pe platforma cursuri.cicde.md.

Pe parcursul anului 4071 de persoane de diferite vârste au beneficiat direct de activitățile de educație electorală și instruire în domeniul electoral. În *Diagrama 6* este redat numărul de participanți pe fiecare activitate în parte.

Planului activităților de educație civică și electorală al Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, pentru anul 2023, aprobat la data de 07 februarie 2023 a fost realizat în proporție de 90 %.

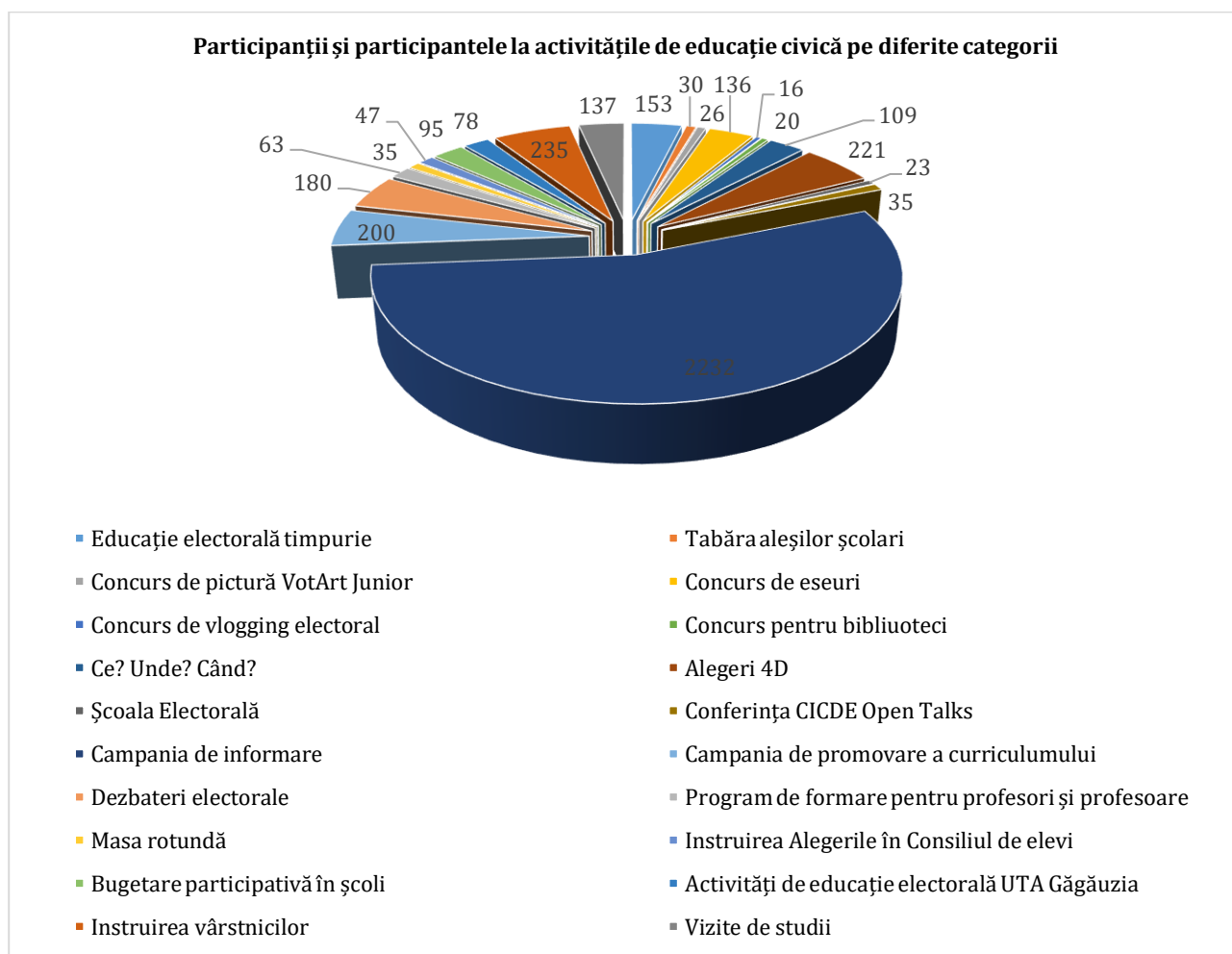

Diagrama nr. 6: Participanții și participantele la activitățile de educație civică pe diferite categorii